

Johan Clarysse

Fascinatie voor het fenomeen mens

De Vlaamse kunstenaar Johan Clarysse (1957) schildert, tekent en maakt collages. Zijn figuratieve werk oogt eenduidig, maar niets is minder waar. Achter alles wat hij maakt zit een wereld van referenties en zoekt hij een spanningsveld. Niet voor niets wordt hij de schilder van de ambiguïteit genoemd.

Tekst **Heidi Vandamme** | Foto's **Jan Darthet** |
Foto portret **Alex Vanhee** | Foto tekeningen **Johan Clarysse**

'Ik wil mensen verleiden om het beeld in te trekken en hoop vervolgens dat ze erin verdwalen'

Toegegeven, hij legde een ongewoon parcours af. Na een universitaire studie psychologie en filosofie gooide hij het roer radicaal om en volgde hij les aan de kunstacademie. Hij noemt zichzelf een 'typische laatbloeiër'. Als goede leerling lag studeren voor de hand, maar het bloed kruipt waar het niet gaan kan en dus legde hij zich toe op kunst maken. Johan licht toe: 'In tegenstelling tot de spreek- en wetenschappelijke taal heeft de artistieke taal iets gelaagds, iets dubbelzinnigs. Dat spreekt mij veel

meer aan, want het stelt mij beter in staat om een relatie aan te gaan met de complexiteit van mezelf en de wereld om me heen.'

Inspiratiebronnen

De *condition humaine* vormt – hoe kan het ook anders – een grote bron van inspiratie. 'Ik ben altijd gefascineerd geweest door het fenomeen mens en zijn drijfveren, diepere motieven en emoties. Steeds in de overtuiging dat je dit nooit volledig te pakken kunt krijgen. De werkelijkheid ontsnapt immers altijd, al helemaal de

werkelijkheid van de ander.' Een andere belangrijke inspirerende factor is de kunstgeschiedenis. Tijdens een drie maanden durende residentie in Parijs verbleef hij daarvan wel twee weken in het Louvre, vooral in de zalen van de achttiende en negentiende eeuw. 'De overgang van traditie naar moderniteit intrigeert me. Dat spanningsveld boeit me meer dan het pure modernisme en minimalisme van de vorige eeuw, waarbij elke verwijzing naar de werkelijkheid taboe werd.' Zijn Parijse dagboeknotities (en ook andere beschouwingen) zijn terug te lezen op zijn website.

Verleiden en schuren

Een item uit zijn zelf aangelegde beeldarchief vormt doorgaans het startbeeld in de formulering van een werk. 'Dat kan van alles zijn: tekeningen van mezelf, film stills (ik ben een filmfreak), zelfgemaakte foto's, een beeld uit de sociale media. Die beelden kunnen er jarenlang liggen.' Tijdens het proces van schilderen zoekt Johan het spanningsveld tussen 'hermetisch' versus

Looking at (for) the invisible XXX, 60x50cm, 2013

Suspicious minds (Beuys), 60x100 cm, 2023

'direct toegankelijk' op. 'Te hermetisch werk is doorgaans geen uitnodiging om ergens binnen te stappen. Ik wil mensen verleiden om het beeld in te trekken en hoop vervolgens dat ze erin verdwalen, dat het beeld raakt, ontroert en vragen doet stellen.' Daarbij is het voor Johan belangrijk dat er iets schuurt, dat er 'elektriciteit' in zit.

Wie zijn werk grondig bekijkt, ziet veel mensen in beeld. Sommigen zijn herkenbaar, maar de meesten anoniem. Je vraagt je bijna altijd af waar ze mee bezig zijn. De beelden krijgen hierdoor iets ongrijpbaars en nodigen uit tot reflectie. De serie *Suspicious minds* uit 2021-2023 bijvoorbeeld is een serie portretten van filosofen en schrijvers/kunstenaren: Sigmund Freud, George Sand, Joseph Beuys, et cetera.

'Het zijn personen die de grenzen van de menselijke geest afastten.' Door toevoeging van onder meer grafische patronen geeft Johan een hedendaagse toets aan het

portret. In *Suspicious landscapes* (2012) staat stevast tekst pontificaal in beeld, als een beeldend element. De veelal korte zinnen gaan een clash aan met het organische van een schilderij en benadrukken het raadselachtige. In *Looking at (for) the invisible* (2013) probeert Johan existentiële zaken als liefde, kunst, spiritualiteit, leven en dood in zijn composities bloot te leggen. 'Dit mystieke aspect van het bestaan is niet in de gewone taal op te roepen. Kunst is daarvoor het ideale medium en laat toe het onzegbare en onzichtbare toch te verbeelden.' Over elke titel lijkt overigens goed nagedacht. 'Titels moeten het raadselachtige versterken. Ze zijn richtinggevend, maar kunnen evengoed misleidend zijn.'

Schilderen als meditatie

Sinds geruime tijd is Johan vertrouwd met de zonnegroet, waar de energie van

gaat stromen. Tijdens meditatieweekends maakte hij kennis met de dynamische Kundalini Yoga. Actief yogabeoefenen doet hij niet, hoewel het hem wel trekt. In eerste instantie ziet hij schilderen als iets meditatiefs. 'Als ik in de juiste flow kom, valt alles samen en doet mijn intuïtie meer zijn werk. Het geeft een geluksgevoel en levert verrassende resultaten op.' Inspiratie kun je uiteraard niet afdwingen en dan helpt een zekere routine om deze op gang te brengen, zoals voldoende tijd doorbrengen/bezig zijn in het atelier en naar muziek luisteren: onder anderen Antony and the Johnsons, David Bowie, Lou Reed en vooral Pink Floyd. De laatste tijd ervaart Johan ook veel plezier in tekenen. Zijn tekeningen vormen soms de aanleiding voor een schilderij, maar meestal maakt hij ze ook als autonoom werk. Net als collages, waarin het onderbewuste nog sterker doorspeelt. 'Deze directe en meer intuïtieve manier van werken spreekt me

Waiting for Virginia, 30x21 cm, 2018

Meer informatie: johan-clarysse.be
Instagram @johanclarysse.art

Van 10 april tot 30 juni 2024 is er een solo-expositie gepland in Maison de la Poste op de site van Tour & Taxis in Brussel. Onlangs verscheen ook zijn nieuwe kunstboek *This obscure object*, dat een overzicht laat zien van zijn werk van de laatste tien jaar.

zeer aan. Het is een vorm van rituele reiniging. Schilderijen zijn meer bedachtzaam opgebouwd en voltrekken zich langzamer in de tijd.'

Pleidooi voor ambigüiteit

Ons gesprek eindigt met een uitsmijter, een pleidooi voor ambigüiteit als tegengif voor de dominante waarden als consumentisme en populisme in de samenleving. Beweren dat kunst de wereld kan redden, is volgens Johan hoogmoed. Maar dat kunst wel een bepaalde beleving van de wereld kan redden, daarvan is hij overtuigd. In die wereld is ruimte voor het niet onmiddellijk meetbare, het niet benoembare, de schoonheid in het banale, de duistere kant in onszelf. Het is een hoopvolle boodschap, waar ik maar al te graag in wil geloven. 🙏

Have you always to be loyal to your family, 100x120 cm, 2017

To agree or disagree, that isn't the question, 100x80 cm, 2015